

УДК 311.21:338.435(477)

Фатюха Н. Г.<sup>1</sup>, Здорова К.О.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> канд.екон.наук, доц. ЗНТУ

<sup>2</sup> старш. гр. ФЕУ-115, ЗНТУ

## **МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ**

Статистичне дослідження умов життя домогосподарств України передбачає три складові частини із застосуванням різних інструментів обстеження для одержання інформації: збір даних щодо загальної характеристики домогосподарства—основне (базове) інтерв'ю; спостереження за витратами і доходами домогосподарств; одноразові тематичні опитування.

Об'єктом обстеження умов життя є домогосподарство—сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи.

Сукупні доходи домогосподарств включають загальні доходи, надходження від продажу нерухомості, особистого та домашнього майна, а також суми використаних заощаджень, приросту в обстежуваному періоді позик, кредитів, боргів, узятих домогосподарством, а також повернених домогосподарству боргів. Цей показник відображає потенційні ресурси домогосподарства, отримані в обстежуваному періоді, незалежно від джерел їх надходження.

Сукупні витрати—складаються з суми споживчих та неспоживчих сукупних витрат. Сукупні витрати включають фактично сплачені грошові витрати домогосподарства, вартість натуральних надходжень, суми пільг та безготівкових субсидій. Оцінка натуральних надходжень здійснюється за середніми цінами купівлі відповідних товарів.

Споживчі грошові витрати—це грошові витрати домогосподарства на купівлю продуктів харчування, алкогольних та тютюнових виробів, товарів та послуг (одягу та взуття, оплату житла, води, газу, електроенергії та інших видів палива; предметів домашнього вжитку, побутової техніки та поточного утримання житла; витрати на охорону здоров'я, транспорт, зв'язок, відпочинок та культуру, освіту тощо). Включаються усі витрати домогосподарств на ці цілі незалежно від місця їх здійснення (у торговельній мережі, зі складу підприємства, організації, на ринку чи у окремих громадян). До цієї статті включається також вартість куплених товарів та продуктів

харчування для годування домашніх тварин-улюбленців (котів, собак, папуг тощо).

Неспоживчі грошові витрати—включають поточні витрати, пов'язані з веденням особистого підсобного господарства, грошову допомогу родичам та іншим особам, витрати на купівлю нерухомості, на будівництво та капітальний ремонт житла та господарських будівель, на купівлю великої рогатої худоби, коней та багаторічних насаджень для особистого підсобного господарства, на придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, обов'язкові податки (крім прибуткового), збори та внески, а також інші грошові витрати, які не згадувалися раніше.

Прожитковий мінімум—це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості (Закон України “Про прожитковий мінімум” від 15 липня 1999 р. № 966–XIV).

Для вивчення нерівномірності розподілу домогосподарств за рівнем матеріального добробуту використовується метод групувань, за яким домогосподарства (населення) розподіляються в порядку зростання середньодушових еквівалентних показників доходів на квантилі та за інтервалами доходів.

Квантилі розподілу ділять впорядковану генеральну сукупність на однакові за чисельністю групи. Для аналізу даних у цьому бюлетені застосовується поділ генеральної сукупності на децилі (десять однакових груп) та квінтилі (п'ять однакових груп). При формуванні квантилів нульові значення показників не відкидаються.

Коефіцієнт нерівності розподілу доходів серед населення або концентрації доходів, індекс Джині—відображає ступінь відхилення фактичного розподілу доходів за чисельно рівними групами населення від лінії їх рівномірного розподілу. Статистична міра рівності доходів коливається від 0 до 1, при цьому значення 0—відображає повну рівність доходів у всіх групах населення, 1—повну нерівність, коли весь доход належить одній особі.

Опитування відібраних для обстеження домогосподарств здійснюють фахівці з інтерв'ювання, які є штатними працівниками регіональних управлінь статистики. У великому місті кожний фахівець з інтерв'ювання проводить обстеження умов життя в середньому 28 та 32, у малому—18, у сільській місцевості—6–7 домогосподарств. Обробка матеріалів обстеження здійснюється централізовано в департаменті обстежень домогосподарств Держстату разом із відділом обстеження умов життя домогосподарств Головного управління регіональної статистики.